

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU3

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker budgetpropositionens förslag om anslag för 2019 inom utgiftsområde 12. Förslaget överensstämmer med ett gemensamt förslag från Moderaterna och Kristdemokraterna som lagts fram under ärendets beredning. Anslagen uppgår sammantaget till drygt 97 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner.

Samtliga motionsförslag avstyrks.

I betänkandet finns fyra särskilda yttranden (S, SD, C, V, L, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller anslagsbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:1 inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Cirka 20 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Budgetprocessen i riksdagen	4
Betänkandets disposition	5
Utskottets överväganden.....	6
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 12	6
Anslag inom utgiftsområde 12	6
Särskilda yttranden	13
1. Anslag inom utgiftsområde 12 (S, V, MP)	13
2. Anslag inom utgiftsområde 12 (SD).....	15
3. Anslag inom utgiftsområde 12 (C)	16
4. Anslag inom utgiftsområde 12 (L)	16
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	18
Propositionen	18
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	18
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	21

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Anslag inom utgiftsområde 12

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 12 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:1 utgiftsområde 12 punkt 1 och avslår motionerna

2018/19:108 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 6,
 2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 2, 4, 7, 8, 11 och 14,
 2018/19:1640 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 2, 4, 7, 8, 11 och 13,
 2018/19:2371 av Julia Kronlid m.fl. (SD),
 2018/19:2613 av Solveig Zander m.fl. (C),
 2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 52,
 2018/19:2962 av Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L),
 2018/19:2996 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 6 och
 2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 13, 17, 33, 37 och 48.

Stockholm den 13 december 2018

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Johan Forssell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Forssell (M), Rikard Larsson (S)*, Carina Ohlsson (S)*, Katarina Brännström (M), Teresa Carvalho (S)*, Solveig Zander (C)*, Nooshi Dadgostar (V)*, Julia Kronlid (SD)*, Kadir Kasirga (S)*, Hans Eklind (KD), Björn Petersson (S)*, Emma Carlsson Löfdahl (L)*, Maria Ferm (MP)*, Arin Karapet (M), Ann-Sofie Alm (M), Linda Lindberg (SD)* och Anne Oskarsson (SD)*.

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2018/19:1 i de delar som gäller utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och motionsförslagen finns i bilaga 1.

I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2019 samt de avvikelser från dessa som Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna föreslår i sina anslagsmotioner.

I propositionen anføres att särskilda principer har tillämpats vid utformningen av propositionen med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering (prop. 2018/19:1 utg.omr. 12 s. 9). Utgångspunkten för förslagen i propositionen har varit den budget som riksdagen har beslutat för 2018 efter förslag i budgetpropositionen för 2018. Vidare har vissa generella justeringar av anslagen gjorts i enlighet med vad som redovisas i propositionen. Regeringen har avstått från att redovisa den framtida politiska inriktningen för utgiftsområdet.

Under beredningen av ärendet har Försäkringskassans tillförordnade generaldirektör Maria Hemström-Hemmingsson informerat utskottet om myndighetens arbete.

Ledamöterna från Moderaterna och Kristdemokraterna har under utskottets beredning av ärendet lämnat kompletterande information.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Finansutskottet har i betänkande 2018/19:FiU1 Statens budget 2019 Rambeslutet tillstyrkt regeringens förslag till utgiftsram för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn (prop. 2018/19:1).

Riksdagen har därefter med bifall till ett gemensamt förslag från Moderaterna och Kristdemokraterna bestämt utgiftsramen för 2019 för utgiftsområde 12 till 97 332 203 000 kronor (res. 5 i bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62). Utgiftsramen för detta utgiftsområde överensstämmer med regeringens förslag.

I detta betänkande föreslår socialförsäkringsutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom ett beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat. I propositionen lämnar regeringen en sådan redovisning. Mot bakgrund av de principer som tillämpats vid utformningen av propositionen och då den har beslutats av en övergångsregering har dock regeringen avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 12 i budgetpropositionen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller anslag inom utgiftsområde 12.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 12

Propositionen

I enlighet med kraven i budgetlagen (2011:203) lämnar regeringen i propositionen en resultatredovisning i förhållande till de av riksdagen beslutade målen. Mot bakgrund av de principer som tillämpats vid utformningen av propositionen och då den har beslutats av en övergångsregering har regeringen avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten.

Riksdagen har beslutat om följande mål för utgiftsområde 12. Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer samt minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn. Den ekonomiska familjepolitiken ska även bidra till ett jämställt föräldraskap.

Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att barnafödandet ökar den kommande tioårsperioden och att barnhushållens ekonomi har förstärkts. Vidare redovisas barnhushåll med låg ekonomisk standard och den ekonomiska familjepolitikens effekter samt föräldraförsäkringens stora betydelse för ett jämställt föräldraskap.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att regeringen har avstått från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten mot bakgrund av att propositionen har beslutats av en övergångsregering. Utskottet har inget ytterligare att anföra.

Anslag inom utgiftsområde 12

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt förslag i budgetpropositionen. Motionärernas alternativa förslag till anslagsfördelning avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S, V, MP), 2 (SD), 3 (C) och 4 (L).

Propositionen

Budgetpropositionen har beslutats av en övergångsregering. Regeringens förslag utgår från 2018 års budget med vissa justeringar. Pris- och löneomräkning har skett och regelstyrda transfereringssystem har justerats utifrån ändrad makroekonomisk utveckling och ändrade volymer. Vidare har anslag justerats

till följd av beslutade lagar och förordningar m.m. Övriga justeringar, t.ex. beslut om flytt av ändamål och verksamheter, bedöms inte påverka anslagen inom utgiftsområde 12.

Anslag 1:1 Barnbidrag

Regeringen föreslår att anslag 1:1 Barnbidrag bestäms till 32 802 684 000 kronor för 2019.

Anslaget får användas för utgifter för allmänna barnbidrag, flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag. Anslaget får även användas för utgifter för tilläggsbelopp vid familjeförmåner enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Anslaget ökar som en följd av tidigare beslutade lagändringar. Från den 1 mars 2018 höjdes barnbidraget och flerbarnstillägget med 200 kronor per barn och månad. Även en höjning av flerbarnstillägget från den 1 januari 2017 har beaktats. Antalet barn i åldern 0–16 år beräknas öka under prognosperioden, vilket medför högre utgifter för barnbidrag och flerbarnstillägg. Utgifterna för förlängt barnbidrag beräknas också öka eftersom antalet barn i åldern 16–21 år förväntas öka.

Anslag 1:2 Föräldraförsäkring

Regeringen föreslår att anslag 1:2 Föräldraförsäkring bestäms till 44 454 417 000 kronor för 2019.

Anslaget får användas för utgifter för föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och graviditetsspenning samt ålderspensionsavgift för dessa förmåner. Kostnaderna för föräldraförsäkringen beräknas öka till följd av ett fortsatt högt barnafödande, en stigande timlön och männens ökade uttag av föräldrapenning. Vidare tar föräldrar till barn födda 2014 ut fler föräldrapenningdagar än föräldrar till barn födda 2013. Detta beror sannolikt på att sedan den 1 januari 2014 får högst 96 dagar sparas till efter barnets fyraårsdag vilket leder till ökade utgifter för föräldrapenning. Dessutom ökar utgifterna för tillfällig föräldrapenning till följd av ett ökat antal barn i åldern 0–12 år.

Anslag 1:3 Underhållsstöd

Regeringen föreslår att anslag 1:3 Underhållsstöd bestäms till 2 765 282 000 kronor för 2019.

Anslaget får användas för utgifter för underhållsstöd. Vidare återförs betalningar från bidragsskyldiga föräldrar till anslaget. Anslagsnivån totalt sett minskar som en följd av minskade volymer. Från den 1 januari 2018 höjdes underhållsstödet för barn som har fyllt 15 år med 150 kronor per månad och från den 1 augusti 2018 med 350 kronor per månad. Från den 1 januari 2019 höjs stödet för barn i åldern 11–14 år med 150 kronor per månad. Vidare har stödet vid växelvis boende avskaffats från den 1 mars 2018 vilket sänker utgifterna. Antalet barn med underhållsstöd förväntas minska som en följd av att föräldrar reglerar underhåll för barn på egen hand.

Anslag 1:4 Adoptionsbidrag

Regeringen föreslår att anslag 1:4 Adoptionsbidrag bestäms till 23 284 000 kronor för 2019.

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till kostnader för internationella adoptioner. Bidrag lämnas för adoptioner som förmedlas av en sammanlutning som är auktoriserad enligt lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling. Volymerna förväntas ligga på en jämn nivå under prognosperioden.

Anslag 1:5 Barnpension och efterlevandestöd

Regeringen föreslår att anslag 1:5 Barnpension och efterlevandestöd bestäms till 964 600 000 kronor för 2019.

Anslaget får användas för utgifter för barnpension och efterlevandestöd. Antalet barnpensioner förväntas öka liksom antalet efterlevandestöd. Anslaget minskar dock till följd av en tidigare beslutad lagändring som innebär att efterlevandestödet från den 1 juli 2018 inte får utbetalas för längre tid tillbaka än sex månader.

Anslag 1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag

Regeringen föreslår att anslag 1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag bestäms till 4 472 178 000 kronor för 2019.

Anslaget får användas för utgifter för omvårdnadsbidrag och vårdbidrag samt för statlig ålderspensionsavgift. Från den 1 januari 2019 ersätter omvårdnadsbidraget den del av vårdbidraget som ger ersättning för barnets tillsyns- och vårdbehov. Samtidigt införs en merkostnadsersättning vid funktionsnedsättning för barn och vuxna som ska belasta anslag 1:3 Merkostnadsersättning och Handikappersättning, utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning. Som en följd av att merkostnadsersättningen inom vårdbidraget avskaffas minskar utgifterna för anslaget svagt. Antalet nybeviljade vårdbidrag har ökat stadigt sedan 2010 och den utvecklingen antas fortsätta fram till 2019 då vårdbidraget successivt övergår till omvårdnadsbidrag.

Anslag 1:7 Pensionsrätt för barnår

Regeringen föreslår att anslag 1:7 Pensionsrätt för barnår bestäms till 7 303 100 000 kronor för 2019.

Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för pensionsrätt för barnår. Utgifterna förväntas öka de kommande åren till följd av att fler barn föds och att timlönerna ökar.

Anslag 1:8 Bostadsbidrag

Regeringen föreslår att anslag 1:8 Bostadsbidrag bestäms till 4 546 658 000 kronor för 2019.

Anslaget får användas för utgifter för bostadsbidrag till barnfamiljer och till unga som fyllt 18 år men inte 29. Utgifterna ökar till följd av införandet av ett nytt särskilt bidrag i bostadsbidraget för barn som bor växelvis från den 1 mars 2018 och successivt höjda inkomstgränser för barnfamiljer under åren 2018–2021.

Motionerna

Sverigedemokraterna

Julia Kronlid m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2018/19:2371 att riksdagen anvisar 2 743 000 000 kronor mer till utgiftsområde 12 än vad som föreslås i budgetpropositionen för 2019. Till anslag 1:1 Barnbidrag anvisas 5 500 miljoner kronor mindre. Enligt motionärerna behöver behovsprövningen av bidragen till barnfamiljer stärkas. Av det skälet anser de att barnbidraget, inklusive flerbarnstillägget, bör minska till 2017 års nivå medan det behovsprövade bostadsbidraget bör höjas. Vidare föreslår de att anslag 1:2 Föräldraförsäkring tillförs 2 123 miljoner kronor för att höja föräldrapenningen till 85 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten och taket till 12 prisbasbelopp. De anser också att det ska införas en generell rätt till graviditetspenning i 10 dagar och att antalet dagar med föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit ska ökas till 22. Motionärerna föreslår även en satsning på 100 miljoner kronor per år avseende tillfällig föräldrapenning för besök hos mödravården. När det gäller anslag 1:5 Barnpension och efterlevandestöd anser motionärerna att efterlevandestödet ska förbehållas barn som är bosatta i Sverige och har svenskt medborgarskap, eller är medborgare i EU/EES. Även barnets förälder ska inneha svenskt medborgarskap eller vara medborgare i EU/EES eller ha varit folkbokförd i Sverige vid dödsfallet eller försvinnandet. Anslaget minskas därmed med 80 miljoner kronor. Motionärerna föreslår att anslag 1:8 Bostadsbidrag ökas med 5 200 miljoner kronor till följd av en höjning av inkomsttaket till ca 200 000 kronor och en höjning av bidraget för bostadskostnader från dagens 50 procent till 75 procent. Motionärerna föreslår slutligen införandet av ett nytt anslag Bidrag till förstföderskor. 1 000 miljoner kronor avsätts för förstföderskor som ett engångsstöd för t.ex. bilbarnstol och barnvagn.

I kommittémotion 2018/19:108 av Magnus Persson m.fl. (SD) begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om ekonomisk jämställdhet bl.a. i form av höjt tak för föräldrapenningen.

I kommittémotion 2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om tillfällig föräldrapenning vid mödravårdsbesök för båda föräldrarna under den tidigare delen av graviditeten. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om bidrag till förstföderskor. I yrkandena 7 och 8 begärs tillkännagivanden om att förstärka föräldrapenningen så att den täcker en större del av lönen och att höja taket i föräldrapenningen. I yrkande 11

begärs ett tillkännagivande om att stärka bostadsbidraget och se över återbetalningsrutinerna i vissa fall. I yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om utökad sorgepeng.

Även i kommittémotion 2018/19:1640 av Julia Kronlid m.fl. (SD) återfinns yrkanden om tillfällig föräldrapenning vid mödravårdsbesök, bidrag till förstföderskor förstärkt föräldrapenning, höjt tak i föräldrapenningen, stärkt bostadsbidrag och utökad sorgepeng (yrkandena 2, 4, 7, 8, 11 och 13).

Centerpartiet

Solveig Zander m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2018/19:2613 att riksdagen anvisar 7 000 000 kronor mer till utgiftsområde 12 än vad som föreslås i budgetpropositionen för 2019. Motionärerna föreslår att anslag 1:2 Föräldraförsäkring tillförs 7 miljoner kronor som en indirekt följd av nedsättningen av vissa miljöskatter för gruvindustriell verksamhet samt avskaffande av den särskilda löneskatten för äldre.

Kristdemokraterna

Ebba Busch Thor m.fl. (KD) föreslår i kommittémotion 2018/19:2997 yrkande 48 att riksdagen anvisar 2 878 000 000 kronor mer till utgiftsområde 12 än vad som föreslås i budgetpropositionen för 2019. Till anslag 1:2 Föräldraförsäkring anvisas 69 miljoner kronor mer till följd av motionärernas förslag om att antalet föräldrapenningdagar för nyanlända inte ska begränsas för barn yngre än två år. När det gäller anslag 1:3 Underhållsstöd anvisas 503 miljoner kronor mindre då motionärerna valt att i stället satsa på ett höjt bostadsbidrag. Till anslag 1:4 Adoptionsbidrag anvisas 12 miljoner kronor mer i syfte att höja adoptionsbidraget från 75 000 till 90 000 kronor för varje adopterat barn. Till anslag 1:7 Pensionsrätt för barnår anvisas 2 400 miljoner kronor mer eftersom motionärerna föreslår att antalet barnår ska utökas från fyra till fem och att jämförelseinkomsten ska höjas från 75 till 85 procent. Till anslag 1:8 Bostadsbidrag anvisas 900 miljoner kronor mer. Motionärerna anser att den barnrelaterade delen i bostadsbidraget ska höjas med 350 kronor per månad för ett barn, 425 kronor per månad för två barn och 600 kronor per månad för tre eller flera barn. I motionen begärs tillkännagivanden om att utöka pensionsrätten för barnår, inte begränsa antalet föräldrapenningdagar för nyanlända med barn yngre än två år, höjt särskilt bostadsbidrag och höjt adoptionsbidrag (yrkandena 13, 17, 33 och 37).

I kommittémotion 2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) begärs i yrkande 52 ett tillkännagivande om att höja bostadsbidraget för hemmavarende barn.

I kommittémotion 2018/19:2996 av Hans Eklind m.fl. (KD) begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om att utöka pensionsrätten för barnår med ett år samt höja jämförelseinkomsten i pensionsrätt för barnår.

Liberalerna

Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L) föreslår i kommittémotion 2018/19:2962 att riksdagen anvisar 31 000 000 kronor mer till utgiftsområde 12 än vad som föreslås i budgetpropositionen för 2019. Till anslag 1:1 Barnbidrag anvisas 80 miljoner kronor mindre då motionärerna föreslår att barnbidrag som utges till unga som har förlängd skolgång ska föras över till studiemedelssystemet. Till anslag 1:2 Föräldraförsäkring anvisas 221 miljoner kronor mer till följd av motionärernas förslag om att tillfällig föräldrapenning ska kunna lämnas för fler situationer än i dag, t.ex. för kontakter med skola och socialtjänst. När det gäller anslag 1:5 Barnpension och efterlevandestöd anvisas 30 miljoner kronor mindre. Efterlevandestöd ska enligt motionärerna inte kunna lämnas till barn som bor i s.k. HVB-hem eller liknande. Till anslag 1:8 Bostadsbidrag anvisas 80 miljoner kronor mindre dels för att inkomstgränsen i bostadsbidraget ska kunna återställas till 2016 års nivå, dels för att barntillägget i bostadsbidrag ska kunna höjas med 100 kronor per månad.

Utskottets ställningstagande

Särskilda principer har tillämpats vid utformningen av budgetpropositionen för 2019 med anledning av att den har beslutats av en övergångsregering. Utgångspunkten för förslagen har följaktligen varit den budget som riksdagen beslutade för 2018. Att en övergångsregering är bunden av vissa principer fräntar dock inte riksdagen vare sig rätten eller ansvaret att besluta om statens budget. Våra grundlagar är tydliga om var finansmakten vilar. Det är riksdagen som har befogenheten att besluta om skatter och statens utgifter. Utskottet konstaterar att vissa partier trots detta valt att avstå från att lägga fram egna budgetförslag i riksdagen i årets budgetprocess.

Vår tids familjepolitiska utmaningar handlar om att skapa tid för både familjeliv och yrkesliv på lika villkor för både män och kvinnor samt att ge familjer förutsättningar för tid tillsammans. Utgångspunkten är att ge alla barn ekonomisk och social trygghet och en god relation till båda sina föräldrar. Dessutom handlar det om att utforma de offentliga systemen på ett sådant sätt att samhället i första hand stöttar och hjälper, inte styr och hindrar. Utskottet vill betona vikten av långsiktigt ansvar och föräldrarnas betydelse för barnets trygghet. Många föräldrar upplever en stress att klara både arbetsliv och tid för barnen. Det gäller inte minst när barnen kommer i skolåldern. För att kunna kombinera ett högt arbetsmarknadsdeltagande med familjeliv är det angeläget att det finns utrymme för flexibilitet. Hur det offentliga bättre kan stödja ett hållbart arbetsliv för föräldrar bör därför utredas.

Riksdagen har bestämt ramen för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn till ca 97 miljarder kronor. Utskottet har nu att bestämma nivån på de olika anslagen inom utgiftsområdet.

Under ärendets beredning i utskottet har Moderaterna och Kristdemokraterna lämnat ett gemensamt förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 12 som inte avviker från förslaget i budgetpropositionen. Kristdemokraterna

har därmed justerat sitt motionsförslag vad gäller anslagsfördelning inom utgiftsområdet.

Utskottet ställer sig bakom den anslagsfördelning inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn som föreslås i budgetpropositionen för 2019. Därmed avstyrker utskottet samtliga förslag till annan fördelning.

Utskottet tillstyrker proposition 2018/19:1 och avstyrker motionerna 2018/19:2371 (SD), 2018/19:108 (SD) yrkande 6, 2018/19:1639 (SD) yrkandena 2, 4, 7, 8, 11 och 14, 2018/19:1640 (SD) yrkandena 2, 4, 7, 8, 11 och 13, 2018/19:2613 (C), 2018/19:2997 (KD) yrkandena 13, 17, 33, 37 och 48, 2018/19:2914 (KD) yrkande 52, 2018/19:2996 (KD) yrkande 6 och 2018/19:2962 (L).

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 12 (S, V, MP)

Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Teresa Carvalho (S), Nooshi Dadgostar (V), Kadir Kasirga (S), Björn Petersson (S) och Maria Ferm (MP) anför:

Den budgetproposition som lämnades till riksdagen den 15 november 2018 var beslutad av en övergångsregering. Särskilda principer tillämpades därför vid utformningen av propositionen, där utgångspunkten var den av riksdagen beslutade budgeten för 2018. Efter att riksdagen den 12 december 2018 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom andra utgiftsramar och beräkningar av inkomsterna än de som övergångsregeringen föreslagit, och som vi anser måste betraktas som en helhet, avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 12.

Efter valet hösten 2018 röstade fler än hälften av den nyvalda riksdagens ledamöter nej på frågan om statsministern hade tillräckligt stöd i riksdagen. Detta trots att de rödgröna partierna utgör det största blocket med 144 mandat mot de borgerliga partiernas 143 mandat. Med anledning av detta entledigades samtliga statsråd och Sverige styrs av en övergångsregering. Eftersom någon ny regering ännu inte har tillträtt uppehåller de entledigade statsråden sina befattningar som en övergångsregering, i enlighet med regeringsformens bestämmelser.

Detta är första gången som en övergångsregering lämnar en budgetproposition till riksdagen. I regeringsformen, riksdagsordningen och budgetlagen finns bestämmelser om budgetpropositionen och dess innehåll. Någon särskild reglering om hur en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering ska utformas finns inte.

I en promemoria från Statsrådsberedningen har vissa riktlinjer utfärdats för det praktiska arbetet i Regeringskansliet under en övergångsregeringsperiod. Konstitutionsutskottet har vid granskningar av en övergångsregerings befogenheter hänvisat till dessa riktlinjer. Enligt riktlinjerna bör en övergångsregering endast avgöra löpande eller brådskande ärenden. Vidare anges att en övergångsregering inte bör lägga fram propositioner som är politiskt kontroversiella eller som har en tydlig partipolitisk inriktning.

När det särskilt gäller en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering anges att den inte bör innehålla förslag som har en tydlig partipolitisk inriktning. Av regeringsformen följer vidare att den senaste beslutade budgeten ska fortsätta att gälla för det fall riksdagen inte beslutat om en ny budget. Vid framtagandet av denna proposition har regeringen därför bedömt att budgeten för 2019 bör utformas med utgångspunkt i budgeten för 2018, i väntan på att en ny regering tillträder och kan lämna de förslag till ändringar som

följer av dess politiska inriktning. Med beaktande av detta har särskilda principer tagits fram för utformningen av denna proposition. Principerna har tagits fram efter kontakter med företrädare för regeringspartierna och Vänsterpartiet samt Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna.

En övergångsbudget är ingen permanent lösning. Den tar sig inte an de stora samhällsproblemen med nya reformer. Det är den heller inte avsedd att göra. Den finns för att viktiga samhällsfunktioner, välfärden och myndigheter ska fungera ungefär som tidigare. Den behövs för att skapa stabilitet och är just en övergångsbudget i väntan på att en regering ska tillträda och presentera sin ekonomiska politik. Det är när en sådan proposition läggs fram av en nyttillträdd regering, som det är rimligt att motionera som oppositionsparti.

Vi anser att regeringen har redogjort för principerna, som tagits fram efter den process som varit, på ett klargörande sätt och tillämpat dem lojalt i arbetet med att ta fram budgetpropositionen för 2019. Men det ska inte tolkas som att övergångsregeringens budgetproposition ger uttryck för våra partiers politiska prioriteringar. Frågan har därför väckts om vi i likhet med oppositionspartierna borde lägga fram budgetmotioner under den allmänna motionstiden. Vi har dock valt att avstå den möjligheten och redogör nedan för våra skäl till det beslutet.

I och med beredningen av övergångsregeringens förslag till statens budget har vi nu nått långt bortom den terräng där befintlig konstitutionell praxis kan ge vägledning. Hur riksdagens partier och ledamöter väljer att agera har inte bara konsekvenser för den ekonomiska politiken år 2019 utan lägger också grund för konstitutionell praxis för liknande situationer i framtiden. Våra partier har alla gett uttryck för att i ett läge där landet leds av en övergångsregering måste riksdagsarbetet koncentreras mot att få på plats en handlingskraftig regering som åtminstone kan tolereras av en majoritet av ledamöterna.

Vi förväntade oss en ordnad och ansvarsfull process med övergångsbudgeten och anser alltså att den borde ha passerat genom riksdagen som det var tänkt när lagstiftningen antogs och som de principer den är byggd på avser att säkerställa.

Mot detta har framförts att tillämpningen av principerna för en övergångsbudget får negativa konsekvenser för samhällsviktiga funktioner som riksdagen inte bara kan utan också bör korrigera. Det döljer det faktum att förhållandet mellan riksdag och regering är en delikat kombination av konstitutionella regler och upparbetad praxis. Det är fullt rimligt att vilja ändra på den relationen men det är knappast vad något parti har gett uttryck för vare sig nu eller i andra sammanhang. Det är inte rimligt att en övergångsregering, som inte kan avgå om den inte får igenom sin budget, ska uppdras att verkställa andra partiers ekonomiska politik.

En nyttillträdd regering kommer att behöva lägga fram en extra ändringsbudget snarast med nödvändiga korrigeringar och det gäller oavsett vilket beslut riksdagen fattar. Det kan dessutom inte uteslutas att sådana korrigeringar i riksdagsbehandlingen riskerar att förvärra problemen genom att skapa ryckighet och oklarhet i myndighetsstyrningen.

I debatten har det också påpekats att det inte är möjligt att i en extra ändringsbudget föreslå skattesänkningar. Detta stämmer när det gäller inkomstskatter, även om det inte är någon hemlighet att vi anser att investeringar i välfärd, klimat, rättsväsende och försvar måste gå före stora skattesänkningar. För oss är ökad jämlikhet centralt. Vi kan inte heller se att någon av de skattesänkningar som riksdagen nu beslutat om i första steget av budgetprocessen skulle vara så viktig att den trumfar behovet av att skapa en för landet långsiktigt hållbar konstitutionell praxis, snarare tvärtom.

Vi anser därför att lämpligaste praxis i lägen som detta är att riksdagspartierna bör ägna sig åt att bidra till att en regering kan tillträda och snarast lägga fram en extra ändringsbudget på riksdagens bord. I enlighet därmed anser vi det förslag som övergångsregeringen föreslagit också borde ha blivit riksdagens beslut.

När en ny regering kommit på plats, får partierna i riksdagen lägga fram sin egen ekonomiska politik: antingen som regeringsbildare, förhandlingspart eller opposition.

Riksdagen har genom sitt beslut den 12 december 2018 i det första steget av budgetprocessen gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi vill ha, genom att bifalla Moderaternas och Kristdemokraternas förslag. De utgiftsramar som beslutats och som nu gäller i det andra steget i budgetprocessen är andra än de vi förespråkade. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 12.

2. Anslag inom utgiftsområde 12 (SD)

Julia Kronlid (SD), Linda Lindberg (SD) och Anne Oskarsson (SD) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 12 december 2018 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 12 inte får överstiga 97 332 203 000 kronor 2019 (bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62). Eftersom Sverigedemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om partiets politik inom utgiftsområde 12. Sverigedemokraternas budgetalternativ bör ses som en helhet.

Sverigedemokraternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2018/19:1913. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 12. Förslaget om anslag inom utgiftsområde 12 läggs fram i motion 2018/19:2371.

Sverigedemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 12 innebär följande.

Vi anser att behovsprövningen av bidragen till barnfamiljer behöver stärkas. Av det skälet anser vi att barnbidraget, inklusive flerbarnstillägget, bör minska till 2017 års nivå samtidigt som det behovsprövade bostadsbidraget bör höjas. Vidare anser vi att föräldrapenningen bör höjas till 85 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten och taket höjas till 12 prisbasbelopp.

Det bör vidare införas en generell rätt till graviditetspenning i 10 dagar, och antalet dagar med föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit bör ökas till 22.

Vi föreslår därutöver en satsning på 100 miljoner kronor per år för tillfällig föräldrapenning för besök hos mödravården. Båda föräldrarna bör enligt vår mening kunna få tillfällig föräldrapenning vid mödravårdsbesök även under den tidigare delen av graviditeten. Vi anser också att efterlevandestödet ska förbehållas barn som är bosatta i Sverige och har svenskt medborgarskap, eller är medborgare i EU/EES. Även barnets förälder ska inneha svenskt medborgarskap eller vara medborgare i EU/EES eller ha varit folkbokförd i Sverige vid dödsfallet eller försvinnandet. När det gäller bostadsbidraget föreslår vi en höjning av inkomsttaket till ca 200 000 kronor liksom en höjning av bidraget för bostadskostnader från dagens 50 procent till 75 procent. Det bör vidare införas ett nytt bidrag avsett för förstföderskor i form av ett engångsstöd för t.ex. bilbarnstol och barnvagn.

Sammantaget anvisar vi 2 743 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 12 för 2019.

3. Anslag inom utgiftsområde 12 (C)

Solveig Zander (C) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 12 december 2018 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 12 inte får överstiga 97 332 203 000 kronor 2019 (bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62). Eftersom Centerpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om partiets politik inom utgiftsområde 12. Centerpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet.

Centerpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2018/19:2610. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 12. Förslaget om anslag inom utgiftsområde 12 läggs fram i motion 2018/19:2613.

Centerpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 12 innebär följande.

Centerpartiets förslag om att avskaffa nedsättningen av vissa miljöskatter för gruvindustriell verksamhet och att avskaffa den särskilda löneskatten för äldre får indirekta följeffekter på anslagen för vissa transfereringssystem.

Sammantaget anvisar vi därför 7 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 12 för 2019.

4. Anslag inom utgiftsområde 12 (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 12 december 2018 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 12 inte får överstiga 97 332 203 000 kronor 2019

(bet. 2018/19:FiU1, rskr. 2018/19:62). Eftersom Liberalernas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om partiets politik inom utgiftsområde 12. Liberalernas budgetalternativ bör ses som en helhet.

Liberalernas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2018/19:2988. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 12. Förslaget om anslag inom utgiftsområde 12 läggs fram i motion 2018/19:2962.

Liberalernas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 12 innebär följande.

Enligt vår mening bör stödet till unga som har förlängd skolgång föras över till studiemedelssystemet, vilket ger minskade utgifter för barnbidrag. Vidare bör den tillfälliga föräldrapenningen kunna lämnas för fler situationer än i dag, t.ex. om föräldrar till barn med en funktionsnedsättning eller psykiska eller sociala problem behöver utökade kontakter med skola och socialtjänst. Vi anser också att barn som bor i s.k. HVB-hem eller liknande inte ska kunna få efterlevandestöd. Däremot anser vi att barntillägget bör höjas med 100 kronor per månad samtidigt som inkomstgränsen för barntillägget i bostadsbidraget återställs till 2016 års nivå.

Sammantaget anvisar vi 31 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 12 för 2019.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:1 Budgetpropositionen för 2019 utgiftsområde 12:

1. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2019 under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt tabell 1.1.

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:108 av Magnus Persson m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekonomisk jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1639 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillfällig föräldrapenning vid mödravårdsbesök för båda föräldrarna under den tidigare delen av graviditeten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bidrag till förstföderskor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka föräldrapenningen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja taket i föräldrapenningen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka bostadsbidraget för barnfamiljer samt se över återbetalningsrutinerna i vissa fall och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad sorgepeng och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1640 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillfällig föräldrapenning vid mödravårdsbesök för båda föräldrarna under den tidigare delen av graviditeten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bidrag till förstföderskor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka föräldrapenningen och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja taket i föräldrapenningen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka bostadsbidraget för barnfamiljer samt se över återbetalningsrutinerna i vissa fall och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad sorgpeng och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2371 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2018/19:2613 av Solveig Zander m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD):

52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja bostadsbidraget för hemmavarande barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2962 av Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L):

Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2018/19:2996 av Hans Eklind m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka pensionsrätten för barnår med ett år och höja jämförelseinkomsten i pensionsrätt för barnår och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2997 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka pensionsrätten för barnår med ett år samt att höja jämförelseinkomsten i pensionsrätt för barnår och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om antalet föräldrapenningdagar för nyanlända med barn yngre än två år och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja det särskilda bostadsbidraget för hemmavarande barn och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjt adoptionsbidrag och tillkännager detta för regeringen.

48. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2019 inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Tusental kronor

Anslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	M	SD	C	KD	L
1:1 Barnbidrag	32 802 684		-5 500 000			-80 000
1:2 Föräldraförsäkring	44 454 417		+2 123 000	+7 000	+69 000	+221 000
1:3 Underhållsstöd	2 765 282				-503 000	
1:4 Adoptionsbidrag	23 284				+12 000	
1:5 Barnpension och efterlevandestöd	964 600		-80 000			-30 000
1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag	4 472 178					
1:7 Pensionsrätt för barnår	7 303 100				+2 400 000	
1:8 Bostadsbidrag	4 546 658		+5 200 000		+900 000	-80 000
Nytt anslag						
99:1 Bidrag till förstföderskor			+1 000 000			
Summa för utgiftsområdet	97 332 203	±0	+2 743 000	+7 000	+2 878 000	+31 000